

**Державна наукова установа
"Книжкова палата України імені Івана Федорова"**

**Аналітичний огляд
"Бібліометричний та статистичний аналіз
неперіодичних видань 2004—2010 рр.
з питань книгознавства"**

Київ

Важливими напрямками наукової діяльності Книжкової палати України є "збирання та використання адміністративних даних, які характеризують динаміку та тенденції у видавничій справі" та "розроблення і обґрунтування короткострокових і довгострокових прогнозів розвитку видавничої та бібліографічної справи". В рамках цих напрямів було досліджено випуск книжкової продукції з книгознавчою тематикою у 2004—2010 роках.

У сучасних умовах помітна необхідність переоцінки організації системи книговидання в країні, покращення стратегії державної підтримки книговидання та видавничої політики в цілому. Для вирішення цього завдання важливо адекватно оцінювати стан вітчизняного книговидання, тенденції його розвитку, ступінь його наукового вивчення тощо.

Метою роботи є аналіз випуску книжкових видань, тематично пов'язаних з видавничою справою, у 2004—2010 р.

Поставлена мета обумовила такі **завдання**:

- відібрати видання відповідної тематики;
- визначити принципи класифікації видань;
- виробити схему класифікації видань;
- класифікувати відібрані видання;
- проаналізувати отримані результати.

Об'єктом дослідження є сукупність вітчизняних видань, сформована надходженням обов'язкових примірників книжкових видань до Книжкової палати України; **предметом** – висвітленість питань книговидання в українських книгах, виданих у 2004—2010 роках.

А.1 Статистичний аналіз неперіодичних видань 2004—2010 рр. з питань книгознавства

Одним з основних показників розвитку книжкової галузі є кількість та якість книжкової продукції. У сучасних умовах важливо не лише з'ясувати змістовно-типологічні особливості книжкового потоку України, а й дати оцінку його розвитку в майбутньому.

Статистичний облік усіх видів видань України здійснюється на основі обов'язкових примірників видань, які надходять в Книжкову палату згідно із Законом України "Про обов'язковий примірник документів".

Для аналізу з питань книгознавства із загального потоку неперіодичних видань виділено книжкові видання, оскільки серед інших видів видань не зустрічаються видання з питань книгознавства.

Загальний стан випуску книжок і брошур, у тому числі з питань книгознавства, які випущено в Україні за період 2004—2010 рр., наведено в таблиці А.1.1

Таблиця А.1.1 — Випуск книжок і брошур в Україні у 2004—2010 рр.

Рік видання	Загальний випуск видань в Україні		Кількість книг і брошур на одного жителя в Україні, пр.	У тому числі: Друк у цілому. Книгознавство. Преса. Поліграфія			
	Кількість друк. од.	Тираж тис. пр.		Кількість друк. од.	% загальної кількості видань	Тираж тис. пр.	% загального тиражу
2004	14 790	52 804,7	1,10	288	1,9	545,5	1,0
2005	15 720	54 059,8	1,15	307	2,0	871,4	1,6
2006	15 867	54 209,6	1,16	329	2,1	341,4	0,6
2007	17 987	56 111,7	1,21	307	1,7	278,8	0,5
2008	24 040	58 158,1	1,26	338	1,4	522,9	0,9
2009	22 491	48 514,4	1,05	341	1,5	1519,0*	3,1
2010	22 557	45 058,3	1,00	442	2,0	314,7	0,7

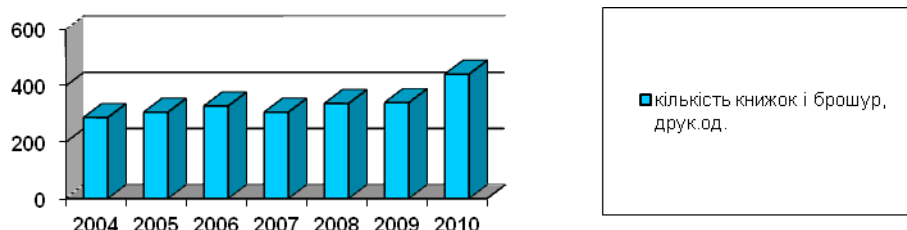
* Раптове збільшення тиражу у 2009 році до 1,51 млн пр. пояснюється виданням бібліографічного довідника "Мири Леоніда Панасенко", випущеного Сімферопольським видавництвом "Доля" тиражем в 1 млн пр.

Усього за 2004—2010 роки в Україні за відомостями з баз даних державної статистики друку з питань видавничої справи в Книжкову палату України надійшло 2352 видання. У бази даних державної бібліографії увійшло 1904 видання. Різниця у кількості записів у базах даних пояснюється тим, що відбір видань для формування баз даних державної бібліографії здійснюється на підставі інструкції "Відбір книг і брошур для відображення в державному бібліографічному покажчику "Літопис книг".

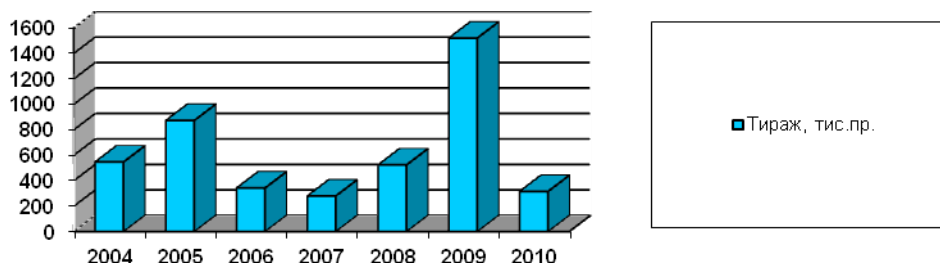
Проаналізувавши стан випуску неперіодичних видань з питань книгознавства в Україні за сім років за назвами можна зробити висновок, що кількість видань з кожним роком збільшується не враховуючи 2007 року, де спостерігається спад на 6,7%. З тиражами спостерігається нестабільна ситуація то приросту, то зменшення. Однак частка видань з книгознавства у загальному потоці книг і брошур дуже мала, в середньому вона становить 1,8% на рік.

У 2005 році тиражі зросли у порівнянні з 2004 роком на 59,7%, у 2006 порівняно з 2005 роком зменшились на 60,8%, у 2007 році порівняно з 2006 на 18,3%, у 2008 до 2007 тиражі зросли на 87,6%, у 2009 до 2008 — на 190,5%, а у 2010 році до 2009 зменшились на 79,3%.

Динаміка випуску книг і брошур з питань книгознавства показана на діаграмах А.1.1, А.1.2)

Діаграма А.1.1 — Випуск книг і брошур з питань книгознавства за назвами у 2004—2010 рр.

Діаграма А.1.2 — Випуск книг і брошур з питань книгознавства за тиражами у 2004—2010 рр.

Аналіз книг і брошур з питань книгознавства за цільовим призначенням (табл. А.1.2) показує, що з 2004 по 2010 роки надавалася перевага бібліографічним виданням, їхня кількість з кожним роком зростала не враховуючи 2007 року, де кількість видань зменшилась у порівнянні з 2006 роком на 26,1%. У 2005 році порівняно з 2004 роком спостерігається збільшення назв на 7,1%, у 2006 році порівняно з попереднім 2005 роком на 39,3%, у 2008 році порівняно з 2007 роком кількість назв збільшилась на 9,4%, у 2009 році порівняно з 2008 роком на 14,5%, і у 2010 році порівняно з попереднім на 29,9%. Інші розділи цільового призначення мають нестабільну ситуацію то збільшення то зменшення видань як за назвами так і за тиражами.

У 2010 році лідирують бібліографічні видання яких надійшло 226 друк. од. тиражем 43,6 тис. пр., що у процентному відношенні до загальної кількості назв становить 51,1% і 13,9% загального тиражу, порівняно з 2009 роком, кількість назв збільшилась на 52 друк. од. або 29,9%, тиражі — на 1010,4 тис. пр. (95,9%). Наукових видань надруковано 67 друк. од., тиражем 20,8 тис. пр. (15,2% і 6,6%), порівняно з аналогічним періодом 2009 року, кількість назв збільшилась на 28 друк. од. (71,8%), а тиражі на 8,0 тис. пр. (62,5%), навчальної та методичної літератури порівняно з 2009 роком випущено менше як за назвами так і за тиражами на 9,8% і 15,5% і становить 46 друк. од., тиражем 12,5 тис. пр. і у процентному відношенні до загальної кількості назв і до загального тиражу становить 10,4% і 4%. Нормативні та виробничо-практичні видання займають 10,2% загальної кількості назв і 1% загального тиражу.

Більше, як 70 % видань з питань книгознавства за період 2004—2010 років надруковані українською мовою. Видання російською мовою становлять майже 8% загальної кількості назв. Друкуються також видання англійською мовою — у 2005 році кількість назв становила 1 друк. од., тиражем 0,1 тис. пр., у 2006 — 1 друк. од., тиражем 0,3 тис. пр., кримськотатарською мовою випущено у 2005 році 2 друк. од., тиражем 0,4 тис. пр., у 2006 — 1 друк. од., тиражем 1,0 тис. пр., у 2009 та 2010 роках по 1 назві, тиражі відповідно 0,2 і 0,3 тис. пр., польською випущено у 2009 році 2 друк. од., тиражем 0,7 тис. пр., старослов'янською мовою у 2004 році 1 друк. од. тиражем 0,2 тис. пр., у 2006 році 1 друк. од. тиражем 0,3 тис. пр. і у 2010 році 1 друк. од. тиражем 0,3 тис. пр.

У 2010 році українською мовою книг і брошур з питань книгознавства випущено 365 друк. од., тиражем 295,6 тис. пр. (табл. А.1.3), що становить 82,6% загальної кількості назв і

93,9% загального тиражу. Порівняно з 2009 роком, кількість назв збільшилась на 76 друк. од., або на 26,3%, тиражі зменшились на 205,6 тис. пр., або на 41%. Російською мовою випущено 33 друк. од., тиражем 9,4 тис. пр., що становить 7,5% загальної кількості назв і 3% загального тиражу. Порівняно з минулим роком, кількість назв зросла на 5 друк. од. (17,9%), тиражі зменшились на 1002,2 тис. пр. (99,1%).

Аналіз випуску видань видавництвами і видавничими організаціями показує, що з 2004 до 2010 року найбільше випускається літератури видавництвами та видавничими організаціями з державною формою власності, частка цих видань з року в рік займає майже 55% загальної кількості назв. У тому числі у сфері управління Держкомтелерадіо видається літератури близько 4%. Видавництва та видавничі організації з іншими формами власності займають більше 40%.

Видавництвами і видавничими організаціями з державною формою власності у 2010 році випущено 283 друк. од., загальним тиражем 53,5 тис. пр. (табл. А.1.4), що у процентному відношенні до загальної кількості назв становить 64% і 17% загального тиражу, порівняно з аналогічним періодом 2009 року, кількість назв збільшилась на 73 друк. од., або на 34,8%, а тиражі — на 3,0 тис. пр., або на 5,9%, у тому числі видавництвами у сфері управління Держкомтелерадіо України видано 13 друк. од., тиражем 2,5 тис. пр., тобто 2,9% загальної кількості назв і 0,8% загального тиражу, в порівнянні з минулим роком, кількість назв збільшилась на 5 друк. од., або на 23,8%, тиражі — на 2,2 тис. пр. Видавництва і видавничі організації з іншими формами власності випустили 159 друк. од., (36%), тиражем 261,2 тис. пр. (83%), у порівнянні з 2009 роком, кількість назв збільшилась на 28 друк. од. (21,4%), тиражі зменшились — на 1207,3 тис. пр. (82,2%).

Аналізуючи випуск видань з питань книгознавства за територіальною ознакою у 2004—2010 роках (табл. А.1.5), можна зробити висновки, що найбільше видається літератури у великих містах — м. Київ та м. Харків. Випуск видань у цих містах становить більше 60% від загальної кількості назв.

У 2010 році на частку столиці припадало 31% загальної кількості назв і 37,1% загального тиражу книг і брошур виданих в Україні, видань з питань книгознавства випущено 171 назву тиражем 257,6 тис. пр. що становить 38,7% загальної кількості назв і 81,9% загального тиражу видань з питань книгознавства. У порівнянні з 2009 роком кількість назв зменшилась на 1,2% тиражі на 46,5%. Настільки ж стабільно займає друге місце за кількістю назв Харківська область, де видано 57 друк. од. тиражем 10,4 тис. пр. що становить 12,9% загальної кількості назв і 3,3% загального тиражу, порівняно з минулим роком, кількість назв зросла на 35 друк. од. (159,1%), тиражі — на 5,2 тис. пр. (100%). У Львівській області випущено 54 друк. од. (12,2%) тиражем 15,2 тис. пр. (4,8%), порівняно з 2009 роком кількість назв збільшилась на 19 друк. од. (54,3%) тиражі на 7,2 тис. пр. (90%).

Таблиця А.1.2 — Випуск книг і брошур з питань книгознавства за цільовим призначенням у 2009 — 2010 рр.

Розділи цільового призначення	2004		2005		2006		2007	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього:	288	545,5	307	871,4	329	341,4	307	278,8
Наукові видання	18	6,7	20	17,6	34	36,6	28	8,1
Науково-популярні видання (для дорослих)	10	17,4	18	20,6	5	2,0	7	7,6
Нормативні та виробничо-практичні видання	33	20,3	42	18,0	23	6,1	30	5,7
Офіційні видання	1	1,0	1	0,3	-	-	1	0,1
Громадсько-політичні видання	2	1,5	1	1,0	1	0,3	-	-
Навчальні та методичні видання	24	19,8	34	23,5	21	14,3	45	17,0
Довідкові видання	72	422,8	51	747,8	55	212,4	57	204,1
Інформаційні видання	2	2,0	5	0,5	2	2,0	-	-
Видання для видавців та книгорозповсюджувачів	-	-	-	-	-	-	-	-
Бібліографічні видання	126	54,0	135	42,1	188	67,7	139	36,2

Продовження таблиці А.1.2

Розділи цільового призначення	2008		2009		2010			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2009 року	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2009 року
Усього:	338	522,9	341	1519,0	442	129,6	314,7	20,7
Наукові видання	33	20,2	39	12,8	67	171,8	20,8	162,5
Науково-популярні видання (для дорослих)	8	8,3	7	2,8	12	171,4	3,1	110,7
Нормативні та виробничо-практичні видання	34	20,9	29	5,4	45	155,2	13,6	251,9
Громадсько-політичні видання	-	-	1	1,5	1	100,0	1,0	66,7
Навчальні та методичні видання	47	23,1	51	14,8	46	90,2	12,5	84,5
Довідкові видання	57	410,2	36	384,5	44	122,2	219,8	57,2
Інформаційні видання	7	0,8	2	0,2	1	50,0	0,3	150,0
Видання для видавців та книгорозповсюджувачів	-	-	2	43,0	-	-	-	-
Бібліографічні видання	152	39,4	174	1054,0	226	129,9	43,6	4,1

Таблиця А.1.3 — Випуск книг і брошур з питань книгознавства мовами народів світу у 2004 — 2010 рр.

Мова видання	2004		2005		2006		2007	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього:	288	545,5	307	871,4	329	341,4	307	278,8
Англійська	-	-	1	0,1	1	0,3	-	-
Українська	204	496,0	218	190,2	234	289,4	264	264,8
Кримськотатарська	-	-	2	0,4	1	1,0	-	-
Польська	-	-	-	-	-	-	-	-
Російська	30	27,1	23	428,0	49	32,6	19	6,9
Старослов'янська	1	0,2	-	-	1	0,3	-	-
Видання українською та російською мовами	42	16,5	48	214,2	29	9,2	17	3,7
Видання декількома мовами народів світу	11	5,7	14	38,0	13	7,6	7	3,4
Словники мовами народів світу	-	-	1	0,5	1	1,0	-	-

Продовження таблиці А.1.3

Мова видання	2008		2009		2010			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2009 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2009 року
Усього:	338	522,9	341	1519,0	442	129,6	314,7	20,7
Українська	295	267,2	289	501,2	365	126,3	295,6	59,0
Кримськотатарська	-	-	1	0,2	1	100,0	0,3	150,0
Польська	-	-	2	0,7	-	-	-	-
Російська	25	252,2	28	1011,6	33	117,9	9,4	0,9
Старослов'янська	-	-	-	-	1	-	0,3	-
Видання українською та російською мовами	10	1,8	19	3,8	27	142,1	5,5	144,7
Видання декількома мовами народів світу	8	1,7	2	1,5	14	700,0	3,1	20,67
Словники мовами народів світу	-	-	-	-	1	-	0,5	-

Таблиця А.1.4 — Випуск книг і брошур з питань книгознавства видавництвами та видавничими організаціями у 2004—2010 рр.

Видавництва та видавничі організації	2004		2005		2006		2007	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього	288	545,5	307	871,4	329	341,4	307	278,8
1. Видавництва з державною формою власності, у т. ч.:	26	354,4	16	6,8	22	14,2	27	14,9
Сфера управління Держкомтелерадіо України	12	14,7	8	4,5	13	10,1	12	11,2
Сфера управління інших державних установ	14	339,7	8	2,3	9	4,1	15	3,7
2. Видавництва з іншими формами власності, у т. ч.:	28	38,6	43	71,9	31	26,2	40	19,3
ДАК "Укр. видавничо-поліграфічне об'єднання"	1	5,0	5	4,2	1	2,0	1	1,0
Інші видавництва	27	33,6	38	67,7	30	24,2	39	18,3
3. Видавничі організації з державною формою власності	166	84,6	174	368,7	203	88,3	165	161,7
4. Видавничі організації з іншими формами власності	68	67,9	74	424,0	73	212,7	75	82,9

Продовження таблиці А.1.4

Видавництва та видавничі організації	2008		2009		2010			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2009 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2009 року
Усього	338	522,9	341	1519,0	442	129,6	314,7	20,7
1. Видавництва з державною формою власності, у т. ч.:	25	23,0	21	6,5	26	123,8	5,1	78,5
Сфера управління Держкомтелерадіо України	13	15,9	2	0,3	13	650,0	2,5	833,3
Сфера управління інших державних установ	12	7,1	19	6,2	13	68,4	2,6	41,9
2. Видавництва з іншими формами власності, у т. ч.:	47	25,0	43	1024,8	35	81,4	10,7	1,0
ДАК "Укр. видавничо-поліграфічне об'єднання"	1	1,0	1	0,1	5	500,0	2,2	2200,0
Інші видавництва	46	24,0	42	1024,7	30	71,4	8,5	0,8
3. Видавничі організації з державною формою власності	158	35,7	189	44,0	257	134,0	48,4	110,0
4. Видавничі організації з іншими формами власності	108	439,2	88	443,7	124	140,9	250,5	56,5

Таблиця А.1.5 — Випуск в Україні видань з питань книгознавства за територіальною ознакою у 2004—2010рр.

Випуск видання (республіка, область, місто)	2004		2005		2006		2007	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього:	288	545,5	307	871,4	329	341,4	307	278,8
Автономна Республіка Крим	-	-	1	0,3	4	2,4	41	0,9
Вінницька	12	5,6	6	2,6	-	-	2	0,5
Волинська	4	1,9	6	6,6	4	1,7	3	0,9
Дніпропетровська	7	4,3	4	10,5	7	2,9	5	0,8
Донецька	11	3,8	23	4,1	10	2,9	15	4,8
Житомирська	1	0,3	-	-	2	0,5	1	0,5
Закарпатська	7	3,2	4	1,4	6	2,8	11	6,2
Запорізька	5	2,0	-	-	1	0,2	3	0,8
Івано-Франківська	1	0,3	4	11,6	1	1,0	4	0,3
Київська	2	0,6	-	-	-	-	1	0,1
Кіровоградська	3	2,1	2	0,2	3	0,5	-	-
Луганська	2	1,4	1	0,3	2	0,6	4	0,7
Львівська	29	17,5	58	24,4	26	12,4	34	7,9
Миколаївська	4	2,5	2	0,4	3	1,4	1	0,1
Одеська	13	6,5	19	4,2	65	16,4	9	1,8
Полтавська	4	2,3	-	-	4	2,6	3	0,9
Рівненська	2	0,5	2	1,2	4	0,7	-	-
Сумська	-	-	3	0,8	1	1,0	-	-
Тернопільська	1	0,5	1	10,0	6	5,2	7	0,1
Харківська	18	14,1	39	330,5	17	7,2	33	29,8
Херсонська	6	0,8	1	1,0	5	0,7	7	2,7
Хмельницька	4	1,7	-	-	2	0,2	3	0,4
Черкаська	-	-	1	0,1	10	1,9	8	1,0
Чернівецька	5	1,9	3	1,1	3	2,5	4	0,4
Чернігівська	1	1,0	4	1,0	3	0,5	4	1,2
м. Київ	146	470,7	123	459,1	140	273,2	104	216,0
м. Севастополь	-	-	-	-	-	-	-	-

Випуск видання (республіка, область, місто)	2008		2009		2010			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2009 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2009 року
Усього:	338	522,9	341	1519,0	442	129,6	314,7	20,8
Автономна Республіка Крим	2	0,4	8	1001,9	4	50,0	1,1	0,1
Вінницька	2	0,4	2	1,3	-	-	-	-
Волинська	3	0,9	10	3,9	9	90,0	2,6	66,7
Дніпропетровська	2	0,3	2	0,2	4	200,0	1,8	900,0
Донецька	19	4,1	10	2,5	19	190,0	3,4	136,0
Житомирська	3	1,6	1	0,1	2	200,0	0,6	600,0
Закарпатська	5	4,0	3	0,9	11	366,7	3,4	377,8
Запорізька	7	2,9	6	2,6	7	116,7	2,0	76,9
Івано-Франківська	3	0,1	5	0,3	6	120,0	1,1	366,7
Київська	-	-	-	-	1	-	0,1	-
Кіровоградська	1	0,1	3	0,3	8	266,7	1,2	400,0
Луганська	3	0,7	-	-	7	-	0,9	-
Львівська	44	16,8	35	8,0	54	154,3	15,2	190,0
Миколаївська	2	0,4	3	0,3	7	233,3	0,7	233,3
Одеська	16	5,0	20	3,7	23	230,0	3,2	86,5
Полтавська	5	2,7	2	0,3	2	100,0	0,2	66,7
Рівненська	4	2,3	2	0,2	8	400,0	1,2	600,0
Сумська	2	1,1	2	1,3	3	150,0	0,9	69,2
Тернопільська	10	1,3	9	1,1	7	77,8	2,2	200,0
Харківська	34	270,9	22	5,2	57	259,1	10,4	200,0
Херсонська	7	0,7	2	0,2	-	-	-	-
Хмельницька	3	0,3	8	1,6	10	125,0	1,1	68,8
Черкаська	5	0,5	3	0,5	8	266,7	1,4	280,0
Чернівецька	3	0,4	7	1,0	6	85,7	0,8	80,0
Чернігівська	6	1,0	2	0,2	4	200,0	1,3	650,0
м. Київ	147	204,0	173	481,2	171	98,8	257,6	53,5
м. Севастополь	-	-	1	0,2	4	400,0	0,3	150,0

На підставі аналізу неперіодичних видань можна зробити висновок, що кількість видань з кожним роком збільшується не враховуючи 2007 року, де спостерігається спад на 6,7%.

Нестабільна ситуація, то приросту, то зменшення спостерігається з тиражами.

У 2005 році тиражі зросли у порівнянні з 2004 роком на 59,7%, у 2006 порівняно з 2005 роком зменшились на 60,8%, у 2007 році порівняно з 2006 на 18,3%, у 2008 до 2007 тиражі зросли на 87,6%, у 2009 до 2008 — на 190,5%, а у 2010 році до 2009 зменшились на 79,3%. Видань з питань книгознавства надійшло в Книжкову палату України у 2010 році 442 друк. од. тиражем 314,7 тис. пр., що становить 2% загальної кількості назв і 0,7 загального тиражу видань випущених в Україні. Порівняно з 2009 роком кількість назв зросла на 29,6%, а тиражі зменшились на 79,3%.

А.2 Бібліометричний аналіз неперіодичних видань 2004—2010 рр. з питань книгознавства

Новітні інформаційні технології значною мірою розширили потенційні можливості використання бібліографічної інформації у наукових дослідженнях, яка посідає чи не найважливіше місце поряд зі статистикою друку серед засобів оцінювання розвитку книговидання.

Наявність вичерпної електронної бази даних реєстрації видань 2004—2010 р. зумовила вибір часового проміжку дослідження. Ця база даних стала основним джерелом добору аналізованих видань. Також було використано бібліографічні покажчики "Нові видання України" та "Літопис книг", у яких відомості про книжкові видання України систематизовано за рубриками УДК. Використані покажчики є авторитетними державними бібліографічними ресурсами, що реально відображають потоки виданих в Україні документів з усіх галузей знань у стабільні часові проміжки.

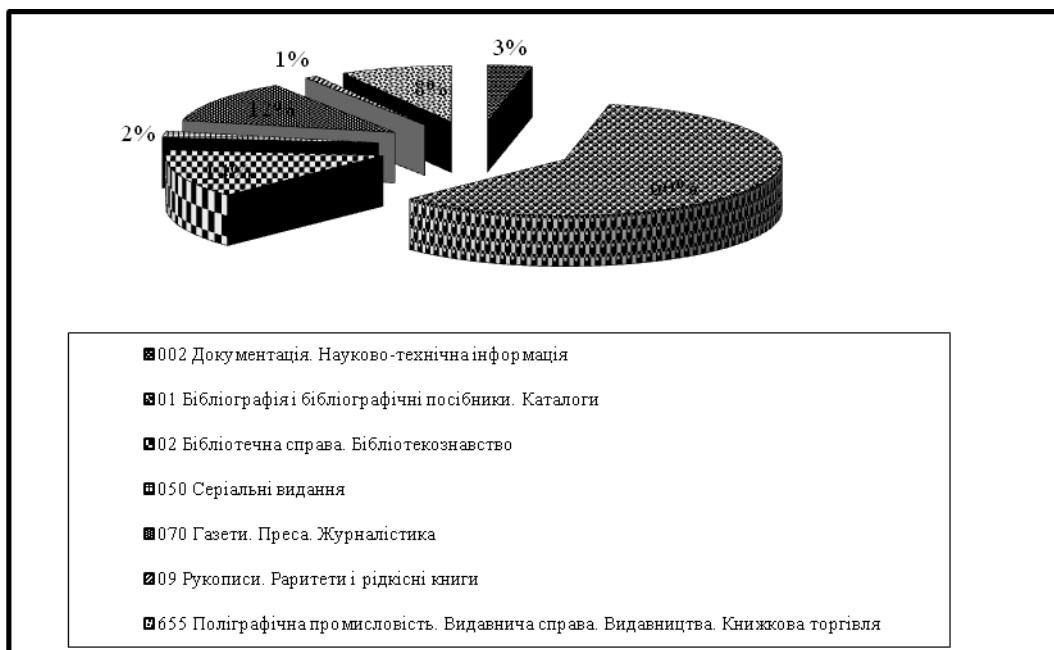
Опрацювання бази даних обов'язкових примірників документів є оптимальним варіантом дослідження випуску книжкової продукції книговидавничої тематики, оскільки воно забезпечує:

- високий ступінь виявлення тематичних меж досліджуваної групи видань як основної умови аналізу видань за тематичними ознаками;
- найбільшу повноту та достовірність структурування аналізованих видань із застосуванням кількісних методів (вимірювання, порівняння, моделювання);
- вивчення змін у аналізованій групі видань (динаміки відображення відповідної теми, коливань кількості видань, трансформацій тематичних напрямів всередині групи).

За звітний період зі зведених баз даних каталогів та "Літопис книг" 2004—2010 рр. виокремлено видання з питань книгознавства й сформовано базу даних "Неперіодичні видання з питань книгознавства" — 1904 записи.

Відбір видань здійснено за основними та додатковими індексами УДК: 002 Друк загалом. Документація. Науково-технічна інформація — 63 записи; 01 Бібліографія і бібліографічні посібники. Каталоги — 1130 записів; 02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство — 265 записів; 050 Серіальні видання — 35 записів; 070 Газети. Преса. Журналістика — 235 записів; 09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги — 18 записів; 655 Поліграфічна промисловість. Видавнича справа. Видавництва. Книжкова торгівля — 158 записів.

У діаграмі А.2.1 представлено процентне співвідношення відібраних до тематичної бази даних записів на неперіодичні видання за основними та додатковими рубриками УДК.

Діаграма А.2.1 — Процентне співвідношення описів неперіодичних видань за рубриками УДК 002 Друк загалом. Документація. Науково-технічна інформація — 63 записи (3%); 01 Бібліографія і бібліографічні посібники. Каталоги — 1130 записів (60%); 02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство — 265 записів (14%); 050 Серіальні видання — 35 записів (2%); 070 Газети. Преса. Журналістика — 235 записів (12%); 09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги — 18 записів (1%); 655 Поліграфічна промисловість. Видавнича справа. Видавництва. Книжкова торгівля — 158 записів (8%).

Для бібліометричного аналізу з тематичної бази даних відібрано описи видань з питань видавничої справи — 231 запис.

У таблиці А.2.1 проілюстровано розподіл неперіодичних видань з питань видавничої справи за місцем і роком випуску.

Таблиця А.2.1 — Розподіл неперіодичних видань з питань видавничої справи за місцем і роком випуску

Місце видання	Рік видання							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Всього
Вінниця	—	—	—	1	—	—	—	1
Дніпропетровськ	1	—	—	1	—	—	—	2
Донецьк	5	1	1	1	1	1	—	10
Житомир	—	—	—	—	1	—	—	1
Івано-Франківськ	1	1	—	—	—	—	—	2
Київ	32	29	23	23	20	12	4	143
Кіровоград	—	1	—	—	—	—	—	1
Кременчук	—	—	—	—	1	—	—	1
Львів	6	10	7	1	4	—	3	31
Одеса	—	1	—	—	—	1	—	2
Полтава	—	1	—	—	—	—	—	1
Рівне	—	1	2	1	—	—	—	4
Снятин	—	1	1	—	—	—	—	2
Тернопіль	—	—	1	1	1	—	—	3
Ужгород	1	1	1	2	2	1	—	8
Харків	3	—	1	6	4	1	1	16
Черкаси	—	—	1	—	1	—	—	2
Без місця	—	1	—	—	—	—	—	1
Всього	49	48	38	37	35	16	8	231

Відбір записів здійснено на основі визначення книговидавничої справи, яке міститься в законі України "Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні", який визначає засади державної підтримки книговидавничої справи в Україні і спрямований на подолання кризи у вітчизняному книговиданні та створення сприятливих умов для його розвитку. Згідно закону "Книговидавнича справа як складова частина видавничої справи — сфера суспільних відносин, що поєднує в собі організаційно-творчу та виробничо-господарську діяльність юридичних і фізичних осіб, які займаються створенням, виготовленням і розповсюдженням книжкової продукції", "Складовими частинами книговидавничої справи є видавнича діяльність, виготовлення та розповсюдження видавничої продукції, визначені Законом України "Про видавничу справу" в частині, що стосується книжкових видань".

За індексом УДК 01 Бібліографічні видання та каталоги для бібліометричного аналізу були відібрані видання, що відображають динаміку випуску книг у певний період або на певній території; надають інформацію про видавничу діяльність видавництв та установ, роботу відомих видавців, редакторів, книгознавців. До аналізу не залучено бібліографічні видання тематично не пов'язані із видавничою справою та будь-які каталоги крім книжкових.

Серед книг з бібліотечної справи та бібліотекознавства (002) були відібрані ті, де йдеться про рідкісні книжкові колекції, культурну цінність книги загалом. Не взято до розгляду видання щодо організації роботи бібліотек.

З описів книг, відібраних за індексом 070 Газети. Преса. Журналістика було виділено для аналізу лише видання щодо організації і управління видавничою діяльністю, редагування.

За індексом 655 Поліграфічна промисловість. Видавнича справа. Видавництва. Книжкова торгівля не залучено до аналізу видання щодо технологічних процесів у поліграфічній промисловості, організації підприємств та поліграфічного обладнання.

Також було відібрано і залучено до аналізу видання за індексом 004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних, в яких йдеться про застосування новітніх технологій у книговидавничій справі.

Систематизацію відібраних видань здійснено за видами відповідно до чинного галузевого стандарту ДСТУ 3017—95 Видання. Основні види. Терміни та визначення:

за цільовим призначенням:

наукові видання

виробничо-практичні видання

навчальні видання

довідкові видання

за аналітико-синтетичним переробленням інформації:

бібліографічні видання

інформаційні видання

за інформаційними ознаками:

матеріали конференцій

посібники

підручники

методичні рекомендації

конспекти лекцій

практикуми

каталоги

У межах видових рубрик зроблено тематичний розподіл неперіодичних видань.

До аналізу залучено навчальні видання — 38 записів; збірники матеріалів/доповідей конференцій — 12 записів; каталогів: нових видань (за видавництвами) — 43 записів, за регіонами — 37 записів, минулих століть з фондів бібліотек і музеїв — 7 записів, книг, представлених на конкурси та виставки — 6 записів; бібліографічні видання з питань книгознавства — 32 записи, статистичні збірники — 10 записів.

У таблиці А.2.2 показано розподіл неперіодичних видань (з урахуванням каталогів) за роками випуску.

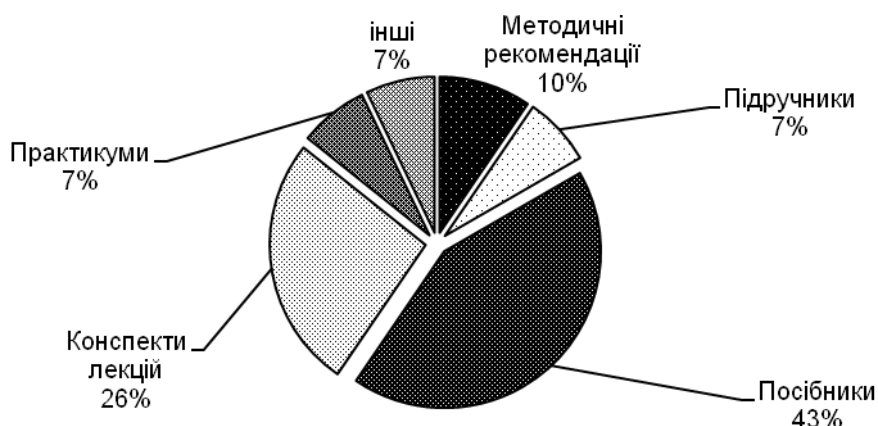
Таблиця А.2.2 — Розподіл неперіодичних видань за роками випуску

Рік	Неперіодичні видання без урахування каталогів	Каталоги	Всього за роками
2004	22	19	41
2005	29	18	47
2006	22	13	35
2007	25	15	40
2008	24	13	37
2009	8	6	14
2010	8	4	12
Без року	—	5	5
Всього	138	93	231

Відібрані видання за змістом і цільовим призначенням були об'єднані у кілька груп, деякі групи розбито на підгрупи.

Найбільший інтерес викликає група **навчальних** видань, яка налічує **38** видань, з яких 11 — конспект лекцій, 18 видань є посібниками, 3 видання — практикуми, статус підручника мають три видання. Група **навчальних** видань також розширена нами за рахунок методичних рекомендацій щодо підготовки студентських розвідок.

У діаграмі А.2.2 представлено процентне співвідношення розподілу навчальних видань.

Діаграма А.2.2 — Розподіл навчальних видань за підгрупами

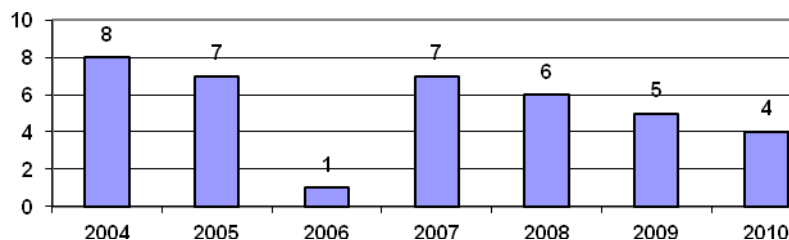
Процентний розподіл навчальних видань за підгрупами:

- методичні рекомендації 4 (10%);
- підручники 3 (7%);
- посібники 18 (43%);
- конспекти лекцій 11 (26%);
- практикуми 3 (7%);
- інші 3 (7%).

За результатами аналізу встановлено, що авторами/укладачами, які видали більше однієї навчальної книги з видавничої справи за аналізований період є:

- Крайнікова Тетяна Степанівна, підручник якої з коректури вийшов у 2005 та 2009 роках;
- Тимошик Микола Степанович — 4 видання;
- Шевченко Вікторія Едуардівна — 6 видань;
- Пушкар, Олександр Іванович — 3 видання;
- Теремко Василь Іванович — 2 видання.

З діаграми А.2.3 видно, що найбільшу кількість навчальних видань було випущено в 2004 р.

Діаграма А.2.3 — Випуск навчальних видань за роками

У 2004—2010 рр. Книжкова палата України отримала 12 обов'язкових примірників **збірників матеріалів/доповідей конференцій** книгознавчої, видавничої тематики, серед яких є видання Доповідей конференції "Друкарство молоде" (НТУ "КП"), Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка "Видавнича справа в Україні: історія та сучасність", тез доповідей конференції Кременчуцького університету економіки, інформаційних технологій і управління "Редакторська журналістська майстерність"

Серед аналізованих книг 19 є **науковими розвідками**, з яких переважна частина мають історичний характер і лише 4 розглядають окремі аспекти підготовки видань.

У діаграмі А.2.4 представлено розподіл наукових видань з питань книгознавства.

Діаграма А.2.4 — Тематичний розподіл наукових видань з книговидання

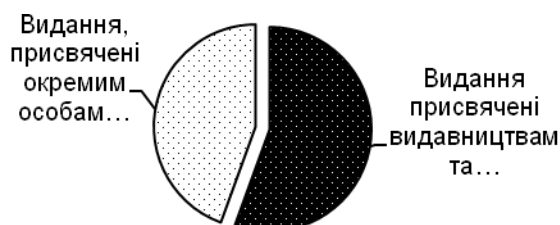
За тематикою наукові видання поділяються таким чином:

- з підготовки видань до випуску — 4 записи (21%);

— історичні розвідки — 15 записів (79%).

В окрему групу були виділені видання, присвячені діяльності редакторів, видавців, вчених-книгознавців, видавництв, наукових установ тощо. З 18 видань цієї групи 8 присвячено особам, а решта — видавництвам та установам.

У діаграмі А.2.5 показано процентне співвідношення видань, присвячених діяльності окремих осіб (персоналії), видавництв та установ.

Діаграма А.2.5 — Розподіл видань, присвячених діяльності окремих осіб (персоналії), видавництв та установ

Записи, присвячені діяльності редакторів, видавців, вчених-книгознавців, видавництв, наукових установ розподілилися таким чином:

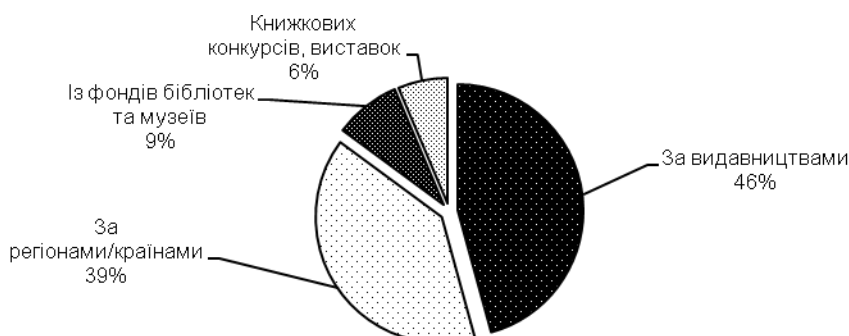
— персоналії — 8 записів (44%);

— видавництва та установи — 10 записів (56%).

Група видань, призначених для допомагати видавцям у практичній діяльності, тобто **виробничих**, налічує лише 6 книг.

Група **каталогів книг** представлена 94 виданнями. Цю групу можна поділити на кілька підгруп: каталоги нових видань за видавництвами, каталоги нових видань за регіонами або країнами, каталоги видань минулих століть із фондів бібліотек та музеїв і каталоги книг книжкових конкурсів, виставок тощо.

У діаграмі А.2.6 показано процентне співвідношення тематичного розподілу книжкових каталогів.

Діаграма А.2.6 — Тематичний розподіл книжкових каталогів

У діаграмі А.2.6 представлено тематичний розподіл книжкових каталогів:

— каталоги нових видань (за видавництвами) — 43 записи (46%);

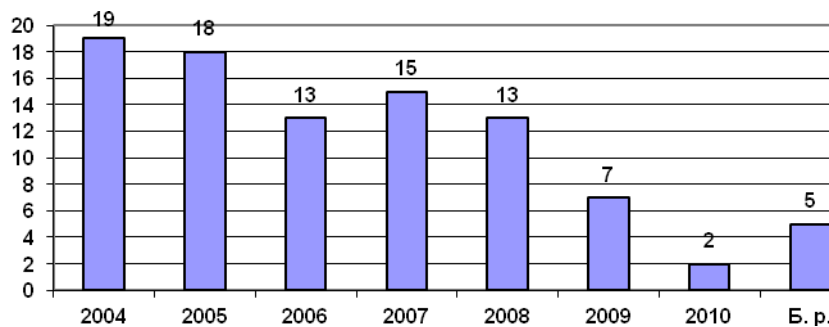
— каталоги нових видань (за регіонами або країнами) — 37 записів (39%);

— каталоги видань минулих століть із фондів бібліотек та музеїв — 7 записів (9%);

— каталоги книг книжкових конкурсів, виставок тощо — 6 записів (6%).

Найбільше каталогів було видано у 2004 та 2005 роках. До аналізу залучено також видання без зазначення року випуску, які пройшли державну реєстрацію в Книжковій палаті України в 2004—2010 рр.

Діаграма А.2.7 ілюструє розподіл каталогів за роками випуску.

Діаграма А.2.7 — Хронологічний розподіл видання каталогів

У діаграмі А.2.7 подано розподіл каталогів за роками випуску:

— 2004 — 19 записів;

— 2005 — 18 записів;

— 2006 — 13 записів;

— 2007 — 15 записів;

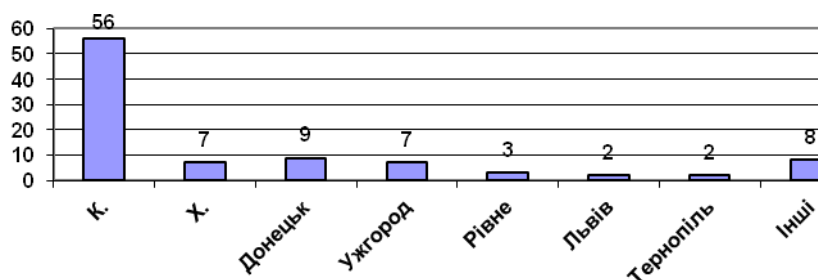
— 2008 — 13 записів;

— 2009 — 7 записів;

— 2010 — 2 записів.

Найбільше каталогів було видано у Києві, це пояснюється наявністю тут великих передплатних агенцій та провідних видавництв.

У діаграмі А.2.8 показано розподіл каталогів за місцем видання.

Діаграма А.2.8 — Розподіл каталогів за місцем видання

У діаграмі А.2.8 подано відомості про розподіл каталогів за місцем видання:

— Київ — 56 записів;

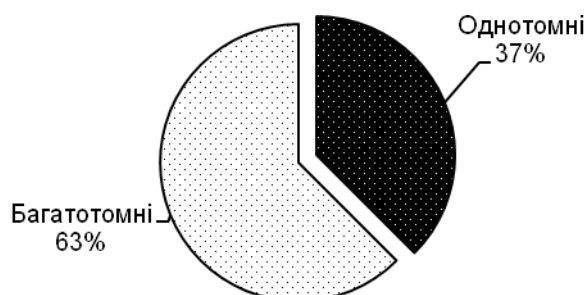
— Харків — 7 записів;

— Донецьк — 9 записів;

- Ужгород — 7 записів;
- Рівне — 3 записи;
- Львів — 2 записи;
- Тернопіль — 2 записи;
- інші міста — 8 записів.

Група **бібліографічних видань**, що стосуються книгознавства налічує 32 видання, які можна поділити на одностомні та багатотомні.

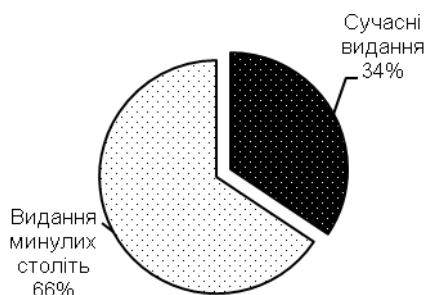
У діаграмі А.2.9 за структурою бібліографічні видання поділено на: одностомні — 12 записів (38%) та багатотомні — 20 записів (62%).

Діаграма А.2.9 — Розподіл бібліографічних видань з питань книговидання за структурою 21 з них було складено здебільшого бібліотеками задля інформування про книги, що вийшли друком із середини XVIII ст. по XX ст.

У діаграмі А.2.10 показано розподіл бібліографічних видань з питань книговидання за хронологією опрацьованих документів.

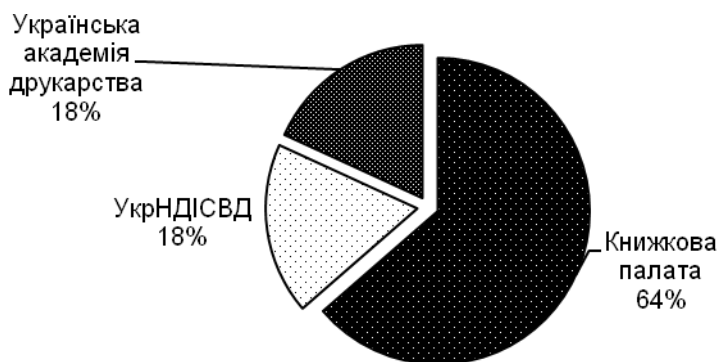
- бібліографічні посібники про сучасні видання 11 записів (34%);
- бібліографічні посібники про видання минулих століть — 21 запис (66%).

Діаграма А.2.10 — Розподіл бібліографічних видань з питань книговидання за хронологією опрацьованих документів

Група **статистичних збірників** налічує 10 видань, це випуски щорічного статистичного збірника Книжкової палати України "Друк України", а також видання "Видавничо-поліграфічна галузь України в цифрах, 2001—2007 роки", "Видавничча справа та поліграфічна діяльність в Україні" видані УкрНДІСВД та два видання Української академії друкарства.

У діаграмі А.2.11 показано розподіл статистичних збірників за видавничими установами.

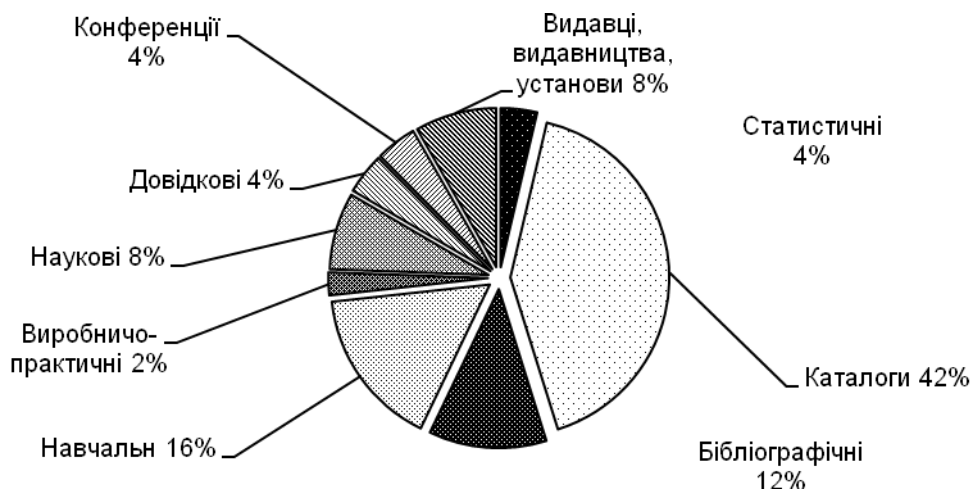

Діаграма А.2.11 — Розподіл статистичних збірників за видавцями

- Книжкова палата України — 7 записів (64%);
- Українська академія друкарства — 2 записи (18%);
- УкрНДІСВД — 2 записи (18%).

Отже на підставі бібліометричного аналізу видань з питань видавничої справи помітно, що з розглянутих груп найбільшу становлять книжкові каталоги, а найменшу — виробничі видання.

У діаграмі А.2.12 представлено розподіл видань за тематичною та видовою ознаками.

Діаграма А.2.12 — Розподіл видань за тематичною та видовою ознаками

Розподіл видань за тематичною та видовою ознаками:

за видовою ознакою:

- наукові видання — 17 записів (8%);
- виробничо-практичні видання — 5 записів (2%);
- навчальні видання — 35 записів (16%);
- довідкові видання — 9 записів (4%);

бібліографічні видання — 26 записів (12%);

матеріали конференцій — 9 записів (4%);

каталоги — 90 записів (42%);

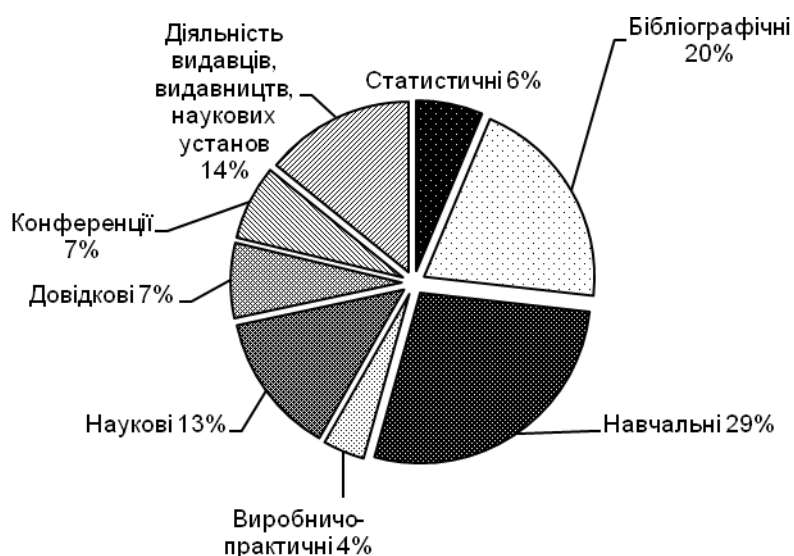
за тематичною ознакою:

діяльність видавців, видавництв, наукових установ — 18 записів (8%);

статистичні збірники — 8 записів (4%).

Без урахування каталогів можна отримати більш пропорційні співвідношення груп.

У діаграмі А.2.13 показано розподіл видань за тематичною та видовою ознаками без урахування каталогів

Діаграма А.2.13 — Розподіл видань за тематичною та видовою ознаками без урахування каталогів

Розподіл видань за тематичною та видовою ознаками без урахування каталогів:

за видовою ознакою:

— наукові видання — 17 записів (13%);

— виробничо-практичні видання — 5 записів (4%);

— навчальні видання — 35 записів (29%);

— довідкові видання — 9 записів (7%);

— бібліографічні видання — 26 записів (20%);

— матеріали конференцій — 9 записів (9%);

за тематичною ознакою:

— діяльність видавців, видавництв, наукових установ — 18 записів (14%);

— статистичні збірники — 8 записів (6%).

Висновки: аналіз відомостей про видання з книговидавничої справи виявив такі результати:

— за видовою ознакою найбільшу кількість складають навчальні та бібліографічні видання 29% та 20% відповідно;

— найбільшу кількість видань з питань видавничої справи випущено у 2004 (41 запис) та 2005 (47 записів) роках.

Аналіз динаміки випуску видань з питань видавничої справи показав стійку тенденцію до зниження. Так у 2004 році загальна кількість виданих книг зазначеної тематики склала 49 назв, 2005 року — 48 назв, 2006 — 38 назв, 2007 — 37 назв, 2008 — 35 назв, 2009 — 16 назв, 2010 — 8 назв. Але показники 2010 року не можна вважати остаточними у зв'язку з надходженням обов'язкового примірника книг у Книжкову палату України зі значним запізненням.

Отримані дані можуть бути використані для визначення напрямів державної політики у видавничій справі, видавництвами, видавничими організаціями, редакціями друкованих ЗМІ, бібліотеками, інформаційними центрами, науковими та освітніми установами.